

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Demendecki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

Ławnik SN Radosław Jeż

Protokolant Karolina Majewska

w sprawie obwinionego prokuratora Prokuratury Rejonowej w Z. R. Z., na rozprawie w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 6 września 2023 r., po rozpoznaniu odwołania Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla poznańskiego okręgu regionalnego z dnia 23 stycznia 2023 r. od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 23 listopada 2022 roku, sygn. akt 1001-1.SD.32.2022

I. zaskarżone orzeczenie utrzymuje w mocy;

II. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 25 kwietnia 2022 r., sygn. RP III RD [...], Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego z dnia 25 kwietnia 2022 roku wniósł o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej przeciwko prokuratorowi Prokuratury Rejonowej w Z. R. Z., obwinionemu o to, że: dopuścił się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa, tj. § 169 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 kwietnia 2016 roku - Regulamin wewnętrznego

urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (t.j. Dz. U. z 2017 roku, poz. 1206 ze zm.) poprzez to, że w nocy z 16 na 17 kwietnia 2019 roku, w czasie pełnienia dyżuru po godzinach urzędowania prokuratury, po powzięciu od dyżurnego Komisariatu Policji w B. – M. S., o godz. 00:04:34, telefonicznej informacji o zdarzeniu w lokalu użytkowym - kasynie gry, polegającym na ugodzeniu nożem M. O. w klatkę piersiową i przetransportowaniu pokrzywdzonego w stanie nieprzytomności do szpitala, gdzie kontynuowano jego reanimację, a następnie po powzięciu od wymienionego dyżurnego, o godz. 02:12:43, informacji o śmierci pokrzywdzonego, polecił mu przeprowadzenie czynności w trybie art. 308 k.p.k. w kierunku czynu z art. 148 § 1 k.k. i nie udał się na miejsce zdarzenia oraz nie przeprowadził jego oględzin lub nie kierował ich przebiegiem, jak też w razie potrzeby nie dokonał odtworzenia przebiegu zdarzenia lub nie kierował tą czynnością, tj. o przewinienie dyscyplinarne określone w art. 137 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku - Prawo o prokuraturze (t.j. Dz. U. z 2021 roku, poz. 66 ze zm. - dalej powoływana jako ustawa Prawo o prokuraturze).

Orzeczeniem z dnia 23 listopada 2022 roku, sygn. akt 1001-1.SD.32.2022, Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym uniewinnił obwinionego prokuratora Prokuratury Rejonowej w Z. R. Z. od zarzucanego mu przewinienia dyscyplinarnego (pkt I), obciążając na podstawie art. 166 ustawy Prawo o prokuraturze kosztami postępowania Skarb Państwa (pkt II).

Odwołanie od powyższego rozstrzygnięcia wniósł Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego, który zaskarżył powyższe w całości na niekorzyść obwinionego prokuratora, podnosząc błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, a wyrażający się w niezasadnym przyjęciu, iż obwiniony jakkolwiek nie uczestnicząc 17 kwietnia 2019 roku w oględzinach miejsca zabójstwa naruszył przepis § 169 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1206 ze zm.), czym dopuścił się jego oczywistej obrazy, to obraza ta nie miała jednocześnie charakteru rażącego, skutkiem czego uniewinnił prokuratora R. Z. od zarzuconego mu przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 137 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o prokuraturze,

podczas gdy prawidłowo ustalone okoliczności faktyczne w sprawie wskazują, że swym zachowaniem obwiniony dopuścił się oczywistej i rażącej obrazy przepisów prawa, to jest § 52 pkt 1 i § 169 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, czym wyczerpał znamiona przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 137 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o prokuraturze (t. j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1247 w brzmieniu obowiązującym do 14 lutego 2020 r.).

W przypadku natomiast nieuwzględnienia powyższego uchybienia skarżący sformułował zarzut ewentualny w postaci błędu w ustaleniach faktycznych przyjętego za podstawę orzeczenia, mającego wpływ na jego treść, a wyrażającego się w niezasadnym przyjęciu, iż obwiniony, jakkolwiek nie uczestnicząc 17 kwietnia 2019 roku w oględzinach miejsca zabójstwa, naruszył przepis § 169 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1206 ze zm.), czym dopuścił się jego oczywistej obrazy, to obraza ta nie miała jednocześnie charakteru rażącego, skutkiem czego uniewinnił prokuratora R. Z. od zarzuconego mu przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 137 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o prokuraturze, podczas gdy prawidłowo ustalone okoliczności faktyczne w sprawie wskazują, że swym zachowaniem obwiniony naruszył obowiązek służbowy wynikający wprost z § 52 pkt 1 i § 169 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, czym wyczerpał znamiona przewinienia służbowego określonego w art. 137 § 1 in principio ustawy Prawo o prokuraturze (t. j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1247 w brzmieniu obowiązującym do 14 lutego 2020 r.).

Formułując powyższe zarzuty autor odwołania wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uznanie obwinionego za winnego przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 137 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o prokuraturze (t. j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1247 w brzmieniu obowiązującym do 14 lutego 2020 r.), polegającego na tym, że 17 kwietnia 2019 roku, w czasie pełnienia dyżuru po godzinach urzędowania prokuratury, i po powzięciu od dyżurnego Komisariatu Policji w B. M. S. o godzinie 02:12:43 informacji o śmierci pokrzywdzonego na skutek ugodzenia nożem w klatkę piersiową, nie udał się na miejsce zdarzenia i nie przeprowadził jego oględzin lub nie

kierował ich przebiegiem, co stanowi oczywistą i rażącą obrazę przepisów § 52 pkt 1 i § 169 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury i wymierzenie obwinionemu za to przewinienie kary dyscyplinarnej upomnienia, ewentualnie bądź poprzez uznanie obwinionego za winnego przewinienia służbowego określonego w art. 137 § 1 in principio ustawy Prawo o prokuraturze (t. j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1247 w brzmieniu obowiązującym do 14 lutego 2020 r.) poprzez naruszenie obowiązku służbowego wynikającego wprost z § 52 pkt 1 i § 169 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury i wymierzenie obwinionemu za to przewinienie służbowe kary dyscyplinarnej upomnienia.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Odwołanie wywiedzione przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla poznańskiego okręgu regionalnego nie zasługiwało na uwzględnienie. Niezależnie od redakcyjnej prawidłowości podnoszonych w odwołaniu zarzutów (w kontekście sygnalizowanych uchybień słusznie bowiem skarżący przyjął konstrukcję zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych) powyższe - wobec swej nietrafności - nie mogły wyrzucić oczekiwanego przez skarżącego rezultatu.

W ocenie Sądu Najwyższego sąd *meriti* słusznie uznał bowiem, iż zachowanie obwinionego nie wypełnia drugiego ze znamion deliktu dyscyplinarnego określonego w art. 137 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o prokuraturze, gdyż nie wykazuje cechy rażącej obrazę przepisów prawa. Oczywistym jest natomiast, że dla uznania obrazę przepisów prawa za przewinienie dyscyplinarne koniecznym jest, aby podlegające ocenie zachowanie prokuratora równocześnie wypełniało cechy zarówno oczywistego, jak i rażącego ich naruszenia.

Według utrwalonej linii orzeczniczej użyte przez ustawodawcę w uprzednio powołanym przepisie sformułowanie "rażąca" odnieść należy do skutków obrazę przepisów prawa, a dla uznania działania prokuratora za delikt dyscyplinarny nie wystarcza dopuszczenie się oczywistego błędu dla należyście wykształconego

prawnika (zob. w szczególności wyrok Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2002 r., SNO 18/02, Lex nr 470242).

Wobec powołanej przez autora odwołania argumentacji szczególnego zaznaczenia wymaga, iż możliwość uznania oczywistego naruszenia przepisu prawa za rażące determinuje przy tym realne zagrożenie bądź wystąpienie istotnej szkody (tj. szkody nieodwracalnej lub definitywnie uniemożliwiającej realizację celów postępowania karnego), będącej następstwem decyzji lub działania podjętego przez prokuratora wykonującego swoje obowiązki służbowe. Wbrew twierdzeniom skarżącego w wartościowanym zdarzeniu brak jest natomiast jakichkolwiek podstaw by uznać, iż zachowanie obwinionego, sprowadzające się do formalnego i jednostkowego uchybienia, pozbawione nie tyle ujemnego, co zasadniczo jakiegokolwiek skutku dla stron postępowania, jak i jego wyniku, miało charakter „destrukcyjny”.

Zgromadzony w niniejszej sprawie materiał dowodowy wskazuje natomiast, iż brak udziału obwinionego prokuratora w oględzinach miejsca zdarzenia nie spowodował żadnych negatywnych skutków, czy to dla stron postępowania prowadzonego przeciwko M. M. o czyn z art. 148 § 1 k.k., czy dla wyniku tego postępowania. Weryfikacja warstwy dowodowej uzasadnia wniosek, iż przeprowadzone przez funkcjonariuszy Policji oględziny miejsca zabójstwa M. O. były dokonane w sposób właściwy, a prawidłowości tejże czynności nie kwestionowano zarówno w toku postępowania przygotowawczego, jak i sądowego. Słusznie zaakcentował przy tym sąd meriti fakt zarejestrowania przebiegu zdarzenia, w wyniku którego śmierć poniósł M. O., przez wewnętrzną kamerę, co czyni uprawnionym wniosek, iż oględziny miejsca zdarzenia miały na celu nie tyle wykorzystanie zabezpieczonych podczas tej czynności śladów do badań identyfikujących sprawcę przestępstwa (który został zatrzymany przed zakończeniem oględzin), lecz udokumentowanie przebiegu zdarzenia.

Poczyniona przez Sąd Najwyższy analiza i ocena zgromadzonego w niniejszej sprawie materiału dowodowego prowadzi do przekonania o trafności zapatrywań sądu a quo, wyrażających się w pełni zasadnym przyjęciu, iż wprowadzie obwiniony w sposób oczywisty naruszył § 169 Regulaminu wewnętrznego urzędowania

powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, to powyższe zachowanie nie wypełnia cechy rażącej obrazu prawa, gdyż nie wywiera skutków w postaci zarówno to narażenia na szwank praw i istotnych interesów stron, wizerunku wymiaru sprawiedliwości, jak również nie spowodowało jakiejkolwiek szkody.

Wbrew natomiast twierdzeniom skarżącego o rażącym naruszeniu prawa nie przesądza podnoszona w części motywacyjnej odwołania okoliczność, iż nieobecność prokuratora została zauważona przez inne osoby, czy też fakt wykonywania czynności na miejscu zdarzenia przez funkcjonariuszy policji. Bezpodstawne jest nadto twierdzenie, iż istniało niebezpieczeństwo, że czynność oględzin nie zostanie przeprowadzona prawidłowo, przy czym skarżący nie uzasadnił formułowanego przypuszczenia w jakikolwiek sposób, ograniczając się jedynie do podnoszenia gołosłownych i nieuzasadnionych twierdzeń w tym zakresie, które nie znajdują jakiegokolwiek potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym. Mając w polu widzenia prawidłową wykładnię przesłanki rażącego naruszenia prawa nie sposób podzielić przy tym forsowanego w odwołaniu poglądu, iż o zmaterializowaniu się powyższej przesądza dokonana przez skarżącego ocena, że zachowanie obwinionego stanowiło wzorzec niegodny do naśladowania. Takowe rozumienie drugiej z przesłanek zawartych w 137 § 1 pkt 1 ustawy Prawo o prokuraturze świadczy o niezrozumieniu istoty rażącej obrazu prawa, czyniąc przedstawioną w motywacyjnej części odwołania argumentację nieuzasadnioną polemiką z prawidłowym ustaleniem sądu meriti.

Oczywiste naruszenie § 169 Regulaminu wewnętrznego urzędowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury, niemające równocześnie charakteru rażącego, nie może stanowić zatem podstawy pozwalającej na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Na uwzględnienie nie zasługiwał również drugi z podnoszonych zarzutów, zmierzający to do wykazania, iż zachowanie obwinionego stanowiło naruszenie godności urzędu prokuratorskiego. Przypomnienia wymaga, iż zgodnie z art. 14 § 2 k.p.k. oskarżyciel publiczny ma uprawnienie do cofnięcia aktu oskarżenia i ta czynność procesowa, po spełnieniu określonych warunków, jest wiążąca dla sądu. Oznacza to, że gospodarzem skargi po jej wniesieniu do sądu pozostaje

oskarżyciel publiczny. Skoro oskarżyciel publiczny jest nadal gospodarzem skargi, gdyż ma prawo do skutecznego cofnięcia aktu oskarżenia, to tym bardziej jest uprawniony do zmiany treści skargi w zakresie opisu czynu lub jego kwalifikacji prawnej. Takiej czynności może dokonać do czasu wydania wyroku przez sąd pierwszej instancji. Uwadze Sądu Najwyższego nie umknęła okoliczność, iż dopiero na etapie postępowania odwoławczego skarżący domaga się oceny zachowania obwinionego w kontekście naruszenia godności urzędu. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego w momencie wydania postanowienia o przedstawieniu zarzutu w postępowaniu dyscyplinarnym kwalifikował zachowanie jako oczywistą i rażącą obrazę prawa, a w toku postępowania nie dokonywał w tym zakresie jakiegokolwiek modyfikacji.

Niezależnie od powyższego, weryfikując zachowanie obwinionego w kontekście uchybienia godności zawodu, Sąd Najwyższy nie dopatrył się w postępowaniu obwinionego cech naruszenia godności urzędu prokuratorskiego. Wprawdzie zachowania prokuratora związane z czynnościami służbowymi, niebędące „oczywistym i rażącym” naruszeniem prawa, mogą - w określonych sytuacjach faktycznych - „uchylić godności urzędu prokuratorskiego”, a tym samym stanowić delikt dyscyplinarny, jednakże ma to miejsce wówczas, gdy „prokurator dla osiągnięcia innych celów niż te dotyczące prowadzonego postępowania, określone ustawą procesową, z pełną świadomością nadużyje przysługujących mu praw, podejmując czynności procesowe - może nawet w sposób formalnie dozwolony, ale instrumentalnie rażąco niesumienne, ignorując przy tym zarówno ich aktualną merytoryczną potrzebę i podstawę dowodową, jak i ich niekorzystne następstwa dla osób, których one bezpośrednio dotyczą, a także w sposobie społecznego postrzegania prokuratury jako instytucji stojącej na straży praworządności (zob. A. Kiełtyka, W. Kotowski, A. Ważny [w:] A. Kiełtyka, W. Kotowski, A. Ważny, *Prawo o prokuraturze. Komentarz*, wyd. II, LEX/el. 2021, art. 137). Analiza zachowania obwinionego w żadnej mierze to takowego wniosku nie prowadzi.

O kosztach postępowania dyscyplinarnego za postępowanie odwoławcze orzeczono na podstawie art. 166 ustawy Prawo o prokuraturze, obciążając nimi Skarb Państwa.

[M. T.]

(r.g.)